

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Techniky vědeckého psaní

Petr Kaderka

Ústav pro jazyk český AV ČR

2. Psaní

- Titulek
- Hrubá osnova
- Mezititulky
- Postupné zjemňování osnovy
- Psaní první části textu (té, která se mi jeví jako nejjednodušší, nemusím začínat úvodem)

Úvodní pasáž (1/3)

Create a Research Space (CARS)

- Fáze 1: Vytyčení teritoria
  - Krok 1: Teze o centralnosti
a/nebo
  - Krok 2: Zobecnění tématu
a/nebo
  - Krok 3: Přehled předchozího výzkumu

Úvodní pasáž (2/3)

- Fáze 2: Vymezení místa
  - Krok 1A: Protikladné tvrzení
nebo
  - Krok 1B: Poukázání na mezeru
nebo
  - Krok 1C: Položení otázky
nebo
  - Krok 1D: Pokračování v tradici

Úvodní pasáž (3/3)

- Fáze 3: Zaujetí místa
  - Krok 1A: Vyznačení cílů
nebo
  - Krok 1B: Ohlášení aktuálního výzkumu
  - Krok 2: Ohlášení zásadních objevů
  - Krok 3: Naznačení struktury článku

(Čmejrková et al., 1999, s. 89–90)

Odstavec

- musí mít soudržnost celku
- musí mít začátek a konec
- soudržnost je dána základním tématem:
  - může být stálé
  - může se rozvíjet

(Mathesius, 1942, s. 98–99)

Rozvíjení tématu

- Téma rozvíjíme souvislým navazováním jednotlivých vět.
- V každé větě výkladového stylu můžeme rozlišit to, o čem se mluví (tj. téma), a to, co se o tom říká (tj. réma). Např.:

Konference [=téma] trvala dva dny [=réma].

Tematické posloupnosti (1/5)

Tematická posloupnost 1

Schéma:

T1 – R1

T2 (= R1) – R2

T3 (= R2) – R3

– návazná tematizace rématu

Tematické posloupnosti (2/5)

Tematická posloupnost 2

Schéma:

T1 – R1

T1 – R2

T1 – R3

– průběžné téma

Tematické posloupnosti (3/5)

Tematická posloupnost 3

- odvozování témat z celkového tématu (hypertématu) nějakého nadřazeného oddílu textu
- osvětlování tématu z různých stran, výklad jednotlivých aspektů
- typický případ je životopisný přehled

Tematické posloupnosti (4/5)

Tematická posloupnost 4 – rámcová

Schéma:

$$T1 - R1 (= R1' + R1'')$$

$$T2' - R2'$$

$$T2'' - R2''$$

– rozvíjení rozštěpeného rématu

Tematické posloupnosti (5/5)

- **Tematická posloupnost 5 – modifikační**
  - tematický skok
  - jen tam, kde může autor předpokládat, že si čtenář chybějící spojovací článek snadno doplní

(Čmejrková et al., 1999, s. 111–118)

„Hedging“

= oslabování platnosti výpovědi

*snad, možná, jak se zdá, podle mého
mínění, nejsem si zcela jist, zda...*

*Snad bych si mohl nyní dovolit předběžnou
formulaci svých závěrů, aniž bych tím
chtěl trvat na všech jejích bodech.*

(Čmejrková et al., 1999, s. 195–196)

3. Formální úprava textu

ČSN 01 6910	Úprava písemností zpracovaných textovými editory nebo psaných strojem
ČSN ISO 5966 (01 0173)	Formální úprava vědeckých a technických zpráv (pro rozsáhlejší práce)
ČSN ISO 690 (01 0197)	Bibliografické citace: Obsah, forma, struktura
ČSN ISO 690-2	Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části
ČSN ISO 7144	Formální úprava disertací a podobných dokumentů
ČSN ISO 214 (01 0148)	Dokumentace: Abstrakty pro publikaci a dokumentaci
ČSN 01 0194	Referát a anotace

Použitá literatura

Čmejrková, S. – Daneš, F. – Světlá, J. (1999): *Jak napsat odborný text*. Praha: LEDA.

Mathesius, V. (1942): Řeč a sloh. In: B. Havránek – J. Mukařovský (eds.), *Čtení o jazyce a poesii*. Praha: Družstevní práce, s. 11–102. (Přetištěno též ve výboru z prací V. Mathesia *Jazyk, kultura a slovesnost*, Praha: Odeon, 1982.)

Poučení o češtině

- *www.ujc.cas.cz*
Jazyková poradna
  - *Na co se nás často ptáte*
  - *Internetová jazyková příručka*
- *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*
- *Pravidla českého pravopisu*
  - *výkladová část + slovník*
  - *akademická, školní vydání*

Poučení o angličtině

- *www.bartleby.com/usage*
  - William Strunk Jr.: *The Elements of Style* (1918)
- W. Strunk Jr. – E. B. White: *The Elements of Style* (1959, 1972, 1979, 2000)
- Margaret Shertzer: *The Elements of Grammar* (1986)